

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра фінансів і кредиту

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

"Державний нагляд за страховою діяльністю"

вибіркова

**Освітньо-професійна
програма:**

Фінанси, банківська справа та страхування

Спеціальність:

072 Фінанси, банківська справа та страхування

Галузь знань:

07 «Управління і адміністрування»

Рівень вищої освіти:

перший (бакалаврський)

Факультет:

економічний

Мова навчання:

українська

Розробники:

**Федишин М.П., доцент кафедри фінансів і кредиту,
к.е.н., доцент**

Профайл викладачів:

<https://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektyv-kafedry-finansiv-i-kredytv/fedyshyn-majya-pylypivna>

Контактний тел.:

+380501621006

E-mail:

m.fedyshyn@chnu.edu.ua

Консультації:

**он-лайн консультації - згідно з графіком
очні консультації – за попередньою домовленістю**

1. Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна призначена для поглиблення здобувачами теоретичних і практичних знань з державного нагляду за страховою діяльністю та посилення у здобувачів відповідних фахових компетентностей щодо значення і необхідності державного регулювання і нагляду в контексті забезпечення потреб юридичних і фізичних осіб у страховому захисті шляхом надання якісних страхових послуг. Дисципліна «Державний нагляд за страховою діяльністю» належить до блоку вибіркового освітнього компоненту, запропонованих здобувачам освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування» першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

2. Мета навчальної дисципліни: поглибити теоретичні та практичні знання з питань страхового законодавства та державного нагляду за страховою діяльністю щодо забезпечення потреб юридичних і фізичних осіб у страховому захисті шляхом надання страхових послуг. Вивчення цієї вибіркової дисципліни дозволить здобувачам набути додаткових загальних і фахових компетентностей, які розширять їхні можливості для професійної самореалізації в сфері страхування, зокрема знання страхового законодавства у питаннях практичного застосування конкретних механізмів страхового захисту майнових інтересів юридичних і фізичних осіб на випадок настання ризикових ситуацій, а також застосування навичок в особистому житті.

3. Пререквізити. Дисципліни, обов'язкові для вивчення здобувачем вищої освіти до початку роботи над курсом «Державний нагляд за страховою діяльністю», - це «Фінанси», «Страхування».

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування») вивчення дисципліни «Державне регулювання страхової діяльності» сприяє поглибленню наступних компетентностей і програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності:

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність застосовувати отримані знання у практичних ситуаціях як професійної самореалізації так і в особистому житті;
- здатність застосовувати знання страхового законодавства у сфері регулювання фінансового ринку;
- здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Програмні результати навчання:

- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань і змістовно інтерпретувати отримані результати;
- використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері страхової діяльності;
- демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні з питань державного нагляду за страховою діяльністю;
- визначати та планувати можливості професійного розвитку.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
денна	III	VI	3	90	2	15	30	-	-	45	-	залік
заочна	III	VI	3	90	2	4	6	-	-	80	-	залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь- го	у тому числі				
		л	п	лаб	ін д	с.р.		л	п	лаб	ін д	с.р. .
Змістовий модуль 1. Загальні положення державного регулювання і нагляду за страховою діяльністю												
Тема 1. Страхова компанія як суб'єкт фінансового ринку Мета: розглянути значення діяльності страхової компанії як фінансової установи ризикових видів діяльності та обґрунтувати необхідність державного нагляду і регулювання діяльності на ринку страхування	12	2	4	-	-	6	12	1	1	-	-	10
Тема 2. Законодавчі вимоги щодо здійснення страхової діяльності Мета: ознайомити з вимогами щодо створення, державної реєстрації, ліцензування страхової діяльності, розглянути порядок реорганізації та ліквідації страхових компаній	13	2	4	-	-	7	13	1	1	-	-	11
Тема 3. Вимоги щодо укладання і ведення страхової угоди Мета: розглянути вимоги укладання і ведення страхової угоди, з'ясувати суть андерайтингу, розглянути вимоги та порядок укладання страхового договору	12	2	4	-	-	6	12	1	1	-	-	10
Тема 4. Форми і методи нагляду за діяльністю на ринку страхування Мета: розглянути суть, необхідність, значення нагляду за страховою діяльністю, охарактеризувати форми, види та механізм його здійснення.	13	2	4	-	-	7	13	1	1			11
Разом за змістовим модулем 1	50	8	16	-	-	26	50	4	4	-	-	42

Змістовий модуль 2. Державні наглядові функції щодо класів, форм, видів діяльності на ринку страхування												
Тема 5. Нагляд за страховою діяльністю з страхування життя Мета: розглянути суть, необхідність, значення нагляду за страховою діяльністю з страхування життя, охарактеризувати форми, види та механізм його здійснення.	10	2	4	-	-	4	10	-	-	-	-	10
Тема 6. Нагляд за страховою діяльністю з ризикових видів страхування Мета: розглянути суть, необхідність, значення нагляду за страховою діяльністю з ризикових видів страхування, охарактеризувати форми, види та механізм його здійснення.	10	3	4	-	-	4	10	-	1	-	-	9
Тема 7. Нагляд і регулювання діяльності з надання посередницьких послуг та перестраховування Мета: розглянути суть, необхідність, значення нагляду і регулювання страхової діяльності з перестраховування та надання посередницьких послуг, охарактеризувати форми, види та механізм його здійснення.	10		4	-	-	5	10	-	-	-	-	10
Тема 8. Фінансовий моніторинг страхової діяльності Мета: розглянути сутність завдання, функції, порядок проведення фінансового моніторингу у страховій компанії	10	2	2	-	-	6	10	-	1	-	-	9
Разом за змістовим модулем 2	40	7	14	-	-	19	40	0	2	-	-	38
Усього годин	90	15	30	-	-	45	90	4	6	-	-	80

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувача з дисципліни «Державний нагляд за страховою діяльністю» спрямована на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури,

підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, підготовку презентацій індивідуальних завдань із запропонованого переліку, вирішення практичних ситуацій.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема: Страхова компанія як суб'єкт фінансового ринку Завдання: 1. Розкрийте внутрішній механізм нагляду за діяльністю страхової компанії 2. Окресліть наглядові функції та повноваження органів управління страхової компанії 3. Розкрийте зміст контролю діяльності страхової компанії як суб'єкта фінансового ринку що займається ризиковими видами діяльності 4. Дослідіть зарубіжний досвід функцій наглядових органів у сфері страхування	6	10
2	Тема: Законодавчі вимоги щодо здійснення страхової діяльності Завдання: 1. Охарактеризуйте законодавчі вимоги щодо порядку створення страхової компанії 2. Охарактеризуйте законодавчі вимоги щодо ліцензування діяльності на ринку страхування 3. Охарактеризуйте законодавчі вимоги щодо порядку реорганізації страхової компанії 4. Охарактеризуйте законодавчі вимоги щодо ліквідації страхової компанії 5. Охарактеризуйте механізм виведення неплатоспроможної страхової компанії з страхового ринку	7	11
3	Тема: Вимоги щодо укладання і ведення страхової угоди Завдання: 1. Поясніть особливості врегулювання вимог страхувальника щодо відшкодування збитків 2. Поясніть особливості систем страхового забезпечення 3. Охарактеризуйте порядок укладання та дії договору страхування 4. Дайте характеристику порядку розробки правил страхування 5. Розкрийте правові засади регулювання ринку страхових послуг в Україні 6. Вивчіть механізм збуту страхових послуг 7. Визначте роль страхових посередників в системі реалізації страхових послуг	6	10
4	Тема: Форми і методи нагляду за діяльністю на ринку страхування Завдання: 1. Охарактеризуйте значення наглядових функцій у сфері страхування 2. Розкрийте зміст і форми нагляду за діяльністю на ринку страхування 3. Визначте зміст методів нагляду страхової діяльності 4. Визначте заходи впливу органу нагляду за порушення законодавчих норм щодо страхової діяльності 5. Розкрийте механізм інспектування страхових компаній	7	11
5	Тема: Нагляд за страховою діяльністю з страхування життя	4	10

	Завдання: 1. Дослідіть зарубіжний досвід нагляду за роботою life-страховиків 2. Назвіть основні законодавчі вимоги до формування резервів страховика 3. Розкрийте дозволені умови розміщення коштів страхових резервів. 4. Схематично відобразіть систему страхових резервів страхової організації, яка займається страхуванням життя та подайте їх характеристику 5. Розкрийте особливості оподаткування прибутку life-страхової компанії 6. Розкрийте загальні принципи функціонування системи неперервного спостереження за фінансовим станом страхової компанії.		
6	Тема: Нагляд за страховою діяльністю з ризикових видів страхування Завдання: 1. Дослідіть зарубіжний досвід нагляду за роботою nonlife-страховиків 2. Назвіть основні законодавчі вимоги до формування резервів страховика 3. Розкрийте умови розміщення коштів страхових резервів компаній з ризикових видів страхування. 4. Схематично відобразіть систему страхових резервів страхової організації, яка займається ризиковими видами страхуванням та подайте їх характеристику 5. Розкрийте загальні принципи функціонування системи неперервного спостереження за фінансовим станом страхової компанії. 6. Розкрийте особливості оподаткування прибутку nonlife-страхової компанії	4	9
7	Тема: Нагляд і регулювання діяльності з надання посередницьких послуг та перестрахування Завдання: 1. Назвіть основні законодавчі вимоги до формування резервів з надання послуг перестрахування 2. Назвіть основні законодавчі вимоги щодо роботи страхових агентів 3. Назвіть основні законодавчі вимоги щодо роботи страхових брокерів 4. Розкрийте особливості оподаткування страхових брокерів на посередників 5. Розкрийте систему неперервного спостереження за роботою страхових посередників 6. Розкрийте механізм нагляду за роботою перестрахових посередників	5	10
8	Тема: Фінансовий моніторинг страхової діяльності Завдання: 1. Визначити основні вимоги щодо забезпечення платоспроможності страховиків. 2. Визначити основні вимоги щодо інвестиційної діяльності страхової компанії.	6	9

	3. Визначити основні завдання фінансового моніторингу страхової діяльності. 4. Дослідити схеми відмивання брудних грошей через страховиків. 5. Окреслити інструменти забезпечення фінансової безпеки страхових компаній в сучасних умовах господарювання 6. Дослідити зарубіжний досвід порушень страхових компаній у сфері фінансового моніторингу 7. Розглянути рекомендації Міжнародної асоціації органів страхового нагляду з питань фінансового моніторингу у страховій діяльності		
Усього годин		45	80

6. Методи навчання, форми та методи оцінювання

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, диспут, пояснення, розповідь);
- практичні методи (практичні роботи);
- наочні методи (демонстрація, ілюстрація);
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Методи оцінювання:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- тестування;
- презентація результатів виконаних завдань;
- аналітичні звіти;
- розв'язування практичних ситуацій;
- підсумковий контроль – залік.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; правильність проведення розрахунків; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

З навчальної дисципліни «Державний нагляд за страховою діяльністю» проводиться семестровий залік. Здобувач отримує завдання, що містить теоретичне питання з дисципліни, тестові завдання і виробничу ситуацію.

У 40 балів, що можливо отримати на заліку, входить: теоретичне питання (10 балів), 4 тести «правильно-неправильно» - по 2 бали (сумарно 8 балів), 4 тести «множинний вибір» - по 2 бали (сумарно 8 балів), виробнича ситуація (14 балів).

10 балів ставиться за повне розкриття теоретичного питання. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання.

14 балів здобувач отримує за повне та правильне (відповідно до чинного законодавства; без математичних помилок) розв'язання виробничої ситуації.

Після підготовки здобувачами конспекту відповіді та розв'язання задачі відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього здобувачу можуть бути задані додаткові питання.

Також залік може бути проведений у письмовій формі.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Оцінкою «А» оцінюється повна та аргументована відповідь на теоретичне питання, правильне розв'язання виробничої ситуації, правильна відповідь на тестові питання. Відповіді повинні розкривати суть матеріалу, що свідчить про вміння аналізувати матеріал та робити змістовні висновки. Відповідь повинна бути чіткою, логічною і послідовною.

Відповідь оцінюється на «В» за умови такого розкриття теоретичного питання білету та тестових завдань, а також розв'язання виробничої ситуації, які містять неточності, що не суттєво впливають на зміст завдання.

Відповідь оцінюється на «С» за умови повного та правильного розкриття питання білету або правильного розв'язання виробничої ситуації. У той же час тестові завдання вирішені з помилками.

Якщо підхід викладення матеріалу правильний, але виявляється недостатнє його розуміння, допускаються неточності, помилки у вирішенні тестів, виставляється оцінка «D».

Відповідь оцінюється на «Е» у випадку правильного підходу до викладення теоретичного матеріалу, допущено помилки у тестових завданнях та виробничій ситуації.

В усіх інших випадках відповідь оцінюється на «Fх».

Розподіл балів, які отримують здобувачі:

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Кількість балів (залік)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
7	7	8	8	7	7	8	8	40	100

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

7. Рекомендована література - основна

1. Аранчій В.І., Остапенко О.М., Остапенко Т.М. Страховий менеджмент: навч. посіб. Полтава: ПДАА, 2018. 252 с.
2. Вовчак О.Д. Страхування: навч. посібн. 3-тє видання. Львів: «Новий світ-2000», 2006. 480с.
3. Говорушко Т. А. Страхові послуги : 3-тє видання: навч.посібник. Київ: ЦУЛ, 2019. 376 с.
4. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М. Страхування : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
5. Журавка О.С., Діденко І.В., Колесник А.І. Фактори впливу на фінансову безпеку страхових компаній. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 5/5. С. 15-20.
6. Левковець Н. П., Бабич Л. М., Теслюк Н. П., Наконечна С. А., Гуцалюк О. І. Фінансова безпека страхових компаній в умовах інституційних змін. *Ефективна економіка*. 2021. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9155> (дата звернення: 01.08.2022).
7. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.08.2022)
8. Про страхування: Закон України від 18 листопада 2021 року № 1909-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення: 01.08.2022)
9. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч.посібник; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2018. 288 с.
10. Страхові послуги: навч. посібник / Д. І. Дема, О. М. Віленчук, І. В. Дем'янюк; за заг. ред. Д. І. Деми. 3-тє вид., стереотипне. Київ: Алерта 2017. 526 с.
11. Страхові послуги: Підручник /С.С. Осадець, Т.М. Артюх, О.О. Гаманкова та ін.; кер авт. кол. С.С. Осадець і Т.М. Артюх. Київ: КНТЕУ, 2007. 464 с.
12. Страхування та страхові послуги у господарській діяльності : навчальний посібник / В.І. Антонік та ін. Кривий Ріг : Роман Козлов, 2015. 711 с.
13. Страхування: підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. С.С. Осадець. Вид. 3-тє, без змін. Київ: КНТЕУ, 2006. 590с
14. Федішин М.П., Попова Л.В., Верещагіна О.Ю. Сучасні реалії ризик-менеджменту в страхових компаніях. *Електронний науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку»*. 2021. Вип. 61. С.227-233. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/61_2021/43.pdf

8. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Національний банк України – <https://bank.gov.ua>
2. Кабінет Міністрів України – <https://www.kmu.gov.ua>
3. Міністерство фінансів України – <https://www.minfin.gov.ua>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій – www.ier.kiev.ua

Інші інтернет-джерела

1. Регулювання ринку небанківських послуг «спліт». Сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/split> (дата звернення: 01.08.2022)
2. Офіційний сайт Ліги страхових організацій України. URL: <http://www.uainsur.com.ua>
3. Офіційний сайт Моторного транспортного страхового бюро України. URL:

<http://www.mtsbu.ua/ua/>

4. Сайт Фориншурер. URL: <https://forinsurer.com/news?t15>
5. Путівник для небанківських фінансових установ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Guide-book_for_non-bank_financial_institutions.pdf?v=4 (дата звернення: 01.08.2022)
6. Нова модель регулювання ринку страхування в Україні від НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-oprilyudniv-bachennya-maybutnogo-regulyuvannya-strahovogo-rinku-ukrayini> (дата звернення: 01.08.2022)
7. Біла книга "Майбутнє регулювання ринку страхування". URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-kniga-maybutnye-regulyuvannya-rinku-strahuvannya> (дата звернення: 28.07.2022).
8. Показники діяльності страхових/перестрахових брокерів. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 28.07.2022).
9. Основні показники діяльності страхових компаній (у розрізі установ), відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 835. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 28.07.2022).
10. Показники діяльності страхових компаній URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 28.07.2022).